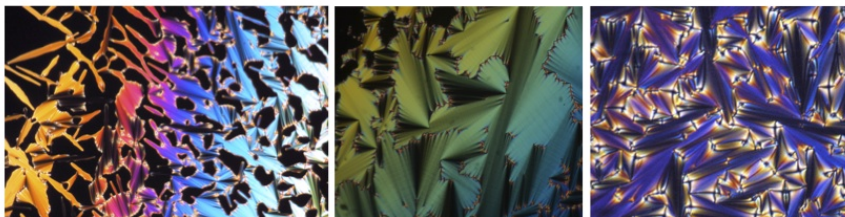

Polarne materiały ciekłokrystaliczne na bazie klatek boranowych

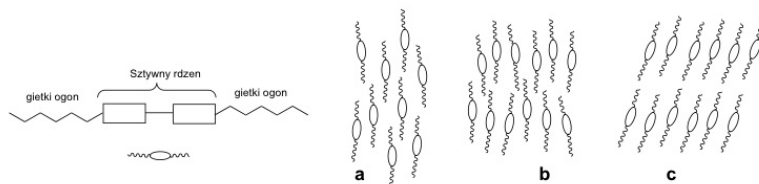
Opis popularno-naukowy

Przedmiotem proponowanego projektu badawczego są ciekłe kryształy, które od kilku dziesięcioleci przyciągają uwagę nie tylko naukowców i technologów, ale też zwykłych ludzi. Ciekłe kryształy należą do obszaru fascynujących badań podstawowych, które poszukują zależności pomiędzy strukturą molekularną a właściwościami makroskopowymi i wciąż odkrywają nowe, niezwykle struktury supramolekularne. Substancje te są przedmiotem intensywnych badań wdrożeniowych w nowoczesnych technologiach, głównie w technologii wyświetlaczy. Wreszcie od dziesiątków lat fascynują one zarówno naukowców, artystów jak i przeciętnych ludzi swoją niezwykłą i niepowtarzalną grafiką tekstur i kolorów (Rys. 1).

Rys. 1. Przykłady tekstur ciekłych kryształów (faz smektycznych) obserwowanych w świetle spolaryzowanym przy użyciu mikroskopu. Zdjęcia wykonane w laboratorium Kierownika.

Czym są ciekłe kryształy? Są to ciecze bądź miękkie substancje woskowate, w których molekuly są w pewnym stopniu uporządkowane i zorganizowane. Innymi słowy, stan ciekłokrystaliczny wyróżnia unikalne wprost połączenie typowej cechy cieczy, jaką jest płynność, z uporządkowaniem dalekiego zasięgu typowym dla struktur krystalicznych. Fazę ciekłokrystaliczną mogą tworzyć substancje, których cząsteczki, zazwyczaj organiczne, charakteryzują się silnie anizometrycznym kształtem, czyli albo są wydłużone i podobne do prętów (Rys. 2), albo płaskie i podobne do dysków lub też mają zgięty-rdzeń. Kształt molekuly warunkuje strukturę mezofazy tworzonej przez związek, co z kolei wiąże się z właściwościami makroskopowymi (np. elektrooptycznymi i termooptycznymi).

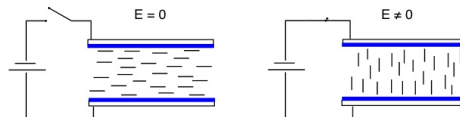

Rys. 2. Od lewej: schematycznie przedstawiona prętopodobna molekula mogąca tworzyć fazę nematiczną (a) i smektyczne (np. b i c).

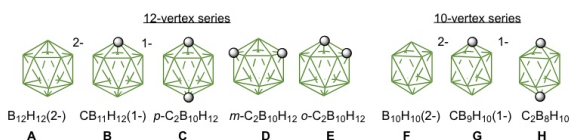
Ciekłe kryształy znalazły szereg zastosowań praktycznych w różnych dziedzinach. Dzięki swoim właściwościom elektrooptycznym związanym ze zmianą kierunku uporządkowania fazy ciekłokrystalicznej oraz skręcaniu płaszczyzny polaryzacji światła pod wpływem przyłożonego pola elektrycznego, związki te zostały wykorzystane przy konstrukcji monochromatycznych i kolorowych wyświetlaczy ciekłokrystalicznych LCD (liquid crystal display). Wyświetlacze tego typu znalazły zastosowanie w wielu obszarach życia codziennego np. w zegarkach elektronicznych, kalkulatorach, monitorach i w końcu – w telewizorach. Podstawowym zjawiskiem pozwalającym na wykorzystanie

Najprostszy wariant tego efektu jest pokazany na Rys. 3: wydłużone molekuly posiadające podłużny moment dipolowy, reprezentowane jako kreski, ułożone równoległe do powierzchni elektrod i tworzące fazę nematiczną ulegają elastycznemu przeorientowaniu pod wpływem przyłożonego pola elektrycznego, co powoduje zmianę właściwości optycznych materiału. Kluczowym aspektem tego efektu jest obecność dużego momentu dipolowego molekuł, który oddziałuje z polem elektrycznym, i jego odpowiedniej orientacji względem długiej osi molekuly. Mimo ogromnego postępu w syntezie i badaniach ciekłych kryształów jaki dokonał się w ciągu ostatnich dwóch dekad nadal istnieje duże zapotrzebowanie na nowe materiały ciekłokrystaliczne charakteryzujące się szerokim spektrum ściśle określonych właściwości w tym momencie dipolowego. W tym wniosku, proponujemy wykorzystanie polarnych pochodnych nieorganicznych klatek boranowych (Rys. 4) jako związków ciekłokrystalicznych nowej generacji.

Rys. 3. Uproszczony schemat przełączenia elektrooptycznego. Pod wpływem przyłożonego pola elektrycznego, molekuly, pokazane jako kreski posiadające moment dipolowy skierowany wzdłuż długiej osi, zmieniają orientację, a co za tym idzie, właściwości optyczne urządzenia.

Tak więc, celem proponowanego projektu jest opracowanie nowych materiałów ciekłokrystalicznych charakteryzujących się wysoką anizotropią dielektryczną dla zastosowania ich do modyfikacji właściwości fazy nematicznej i smektycznej pod kątem potencjalnego zastosowania ich w technologii wyświetlaczy ciekłokrystalicznych. W tym celu wykorzystane zostaną elektrycznie obojętne i odznaczające się wysoką polarnością pochodne trzech klatek boranowych. Pochodne te zostaną otrzymane na drodze chemicznej modyfikacji odpowiednich *closo*-boranów (**B** i **G**) oraz *o*-karboranu (**E**).

Rys. 4. Szkieletowe struktury wybranych klatek boranowych. W strukturach **A–H** każdy narożnik odpowiada grupie B-H i sfera reprezentuje grupę CH.

W ramach planowanych prac zostaną zbadane zarówno właściwości termiczne, optyczne oraz dielektryczne nowo otrzymanych związków jak i różnych mieszanin z ich udziałem. Staranny dobór podstawników w modyfikowanych klatkach boranowych pozwoli nam na kontrolę właściwości elektronowych otrzymanych związków oraz wpłynie na charakter tworzonych z ich udziałem struktur supramolekularnych, co w konsekwencji będzie miało wpływ na właściwości tych materiałów. Planowana w ramach projektu synteza szerokiej gamy pochodnych pozwoli na znalezienie zależności pomiędzy strukturą zmodyfikowanych klatek boranowych a ich właściwościami, co umożliwi racjonalne projektowanie nowych struktur o pożądanym parametrach w oparciu o tą klasę związków.